

Nye fattigdomstal for Danmark

Rekordhøjt fattigdomsniveau har bidt sig fast

Fattigdommen i Danmark bliver ved med at stige, og der er nu over 300.000 fattige i Danmark. Fraregnes studerende er antallet af fattige på godt 200.000 personer, hvilket er en stigning på 17 pct. i forhold til året før. Ser man på udviklingen fra 2001-2007, så er gruppen af fattige eksklusiv studerende steget med intet mindre end 50 procent. En fremskrivning af indkomsterne til 2010 viser, at det rekordhøje fattigdomsniveau i Danmark har bidt sig fast.

af chefanalytiker **Jonas Schytz Juul**
og stud.polit **Gyrithe Rosenlund**

4. marts 2010

Analysens hovedkonklusioner

- Fattigdommen stiger fortsat i Danmark, og i 2007, som er det seneste data-år, har der været rekordhøj stigning i antallet af fattige. Uanset om man medregner studerende eller ej, så er antallet af fattige steget med omkring 30.000 personer på et enkelt år.
- Samlet er antallet af fattige steget med 90.000 personer i perioden 2001-2007. Fraregnes de studerende er antallet af fattige steget med 67.000 personer. Det svarer til, at gruppen af fattige uden studerende er vokset med 50 pct. siden 2001.
- En fremskrivning af indkomsterne frem til 2010 viser, at antallet af fattige er stort set uændret på det høje niveau fra 2007 frem mod 2010. Det rekordhøje fattigdomsniveau i Danmark har bidt sig fast.

Kontakt

Chefanalytiker

Jonas Schytz Juul

Tlf. 33 55 77 22

Mobil 30 29 11 07

jsj@ae.dk

Presseansvarlig

Janus Breck

Tlf. 33 55 77 25

Mobil 40 61 34 38

jb@ae.dk

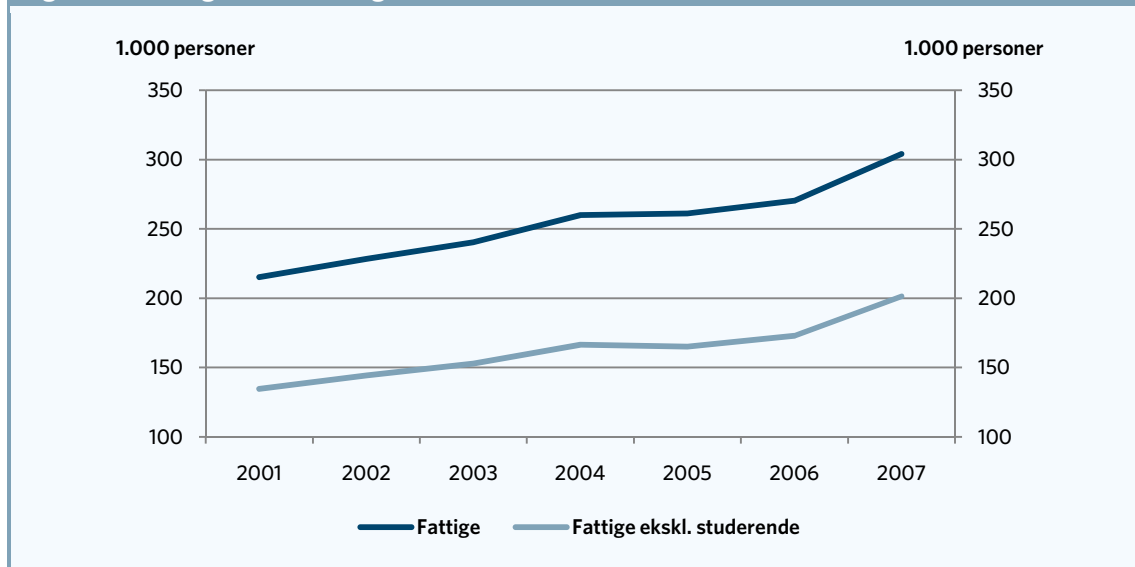
Rekordhøj stigning i antallet af fattige i Danmark

Antallet af fattige i Danmark fortsætter med at stige, og der er nu 304.000 fattige personer i Danmark. Dette er en stigning på 33.500 personer på et enkelt år, eller hvad der svarer til knap 13 pct.

Når man opgør fattigdom, kan det diskuteres, om studerende skal medregnes i gruppen eller ej. Studerende har ofte en indkomst under fattigdomsgrænsen, mens de studerer, men har omvendt en høj indkomst i deres arbejdsliv. Den lave indkomst under uddannelse kan således ses som en investering, der oftest giver sig udslag i en væsentlig højere indkomst, når studiet er afsluttet. Ved at udelade familier, hvor mindst én af forsørgerne er studerende, er der godt 200.000 fattige personer i Danmark.

Når studerende ikke tælles med, har der ligeledes været en voldsom stigning i gruppen af fattige. I løbet af det seneste data-år er denne gruppe steget med knap 30.000 personer, hvilket svarer til knap 17 pct. Udviklingen i antallet af fattige er vist i figur 1.

Figur 1. Udviklingen i antal fattige fra 2001 til 2007

Anm.: Fattige er defineret ud fra medianindkomsten målt ved husstandsækvivaleret disponibel indkomst. Dette er forklaret nærmere i boks 1. Kilde: AE på baggrund af Lovmodellens datagrundlag.

Som det fremgår af figur 1, er antallet af fattige steget støt igennem hele perioden 2001-2007. Medregnes de studerende er gruppen af fattige steget med næsten 90.000 personer i denne periode. Det svarer til en samlet vækst på godt 40 pct.

Boks 1. Sådan opgøres fattigdom i analysen

Fattige er defineret som antallet af personer, der har en indkomst, som er mindre end halvdelen af medianindkomsten. Medianindkomsten er den midterste indkomst i indkomstfordelingen. Det vil sige, at der er nøjagtig 50 procent, der har en indkomst, der er højere end medianindkomsten, og nøjagtig 50 procent, der har en indkomst, der er lavere end medianindkomsten. Der benyttes den husstandsækvivalerede disponible indkomst, det vil sige indkomsten efter skat korrigeret for størrelsesfordele i familier med flere familiemedlemmer. Dette er det samme indkomstbegreb, som Finansministeriet benytter i forbindelse med indkomstanalyser. I 2010-priser er fattigdomsgrænsen på 101.157 kr. for en familie bestående af én person. For en familie bestående af to personer er fattigdomsgrænsen på 76.663 kr. pr. person, svarende til 153.326 kr. for hele familien.

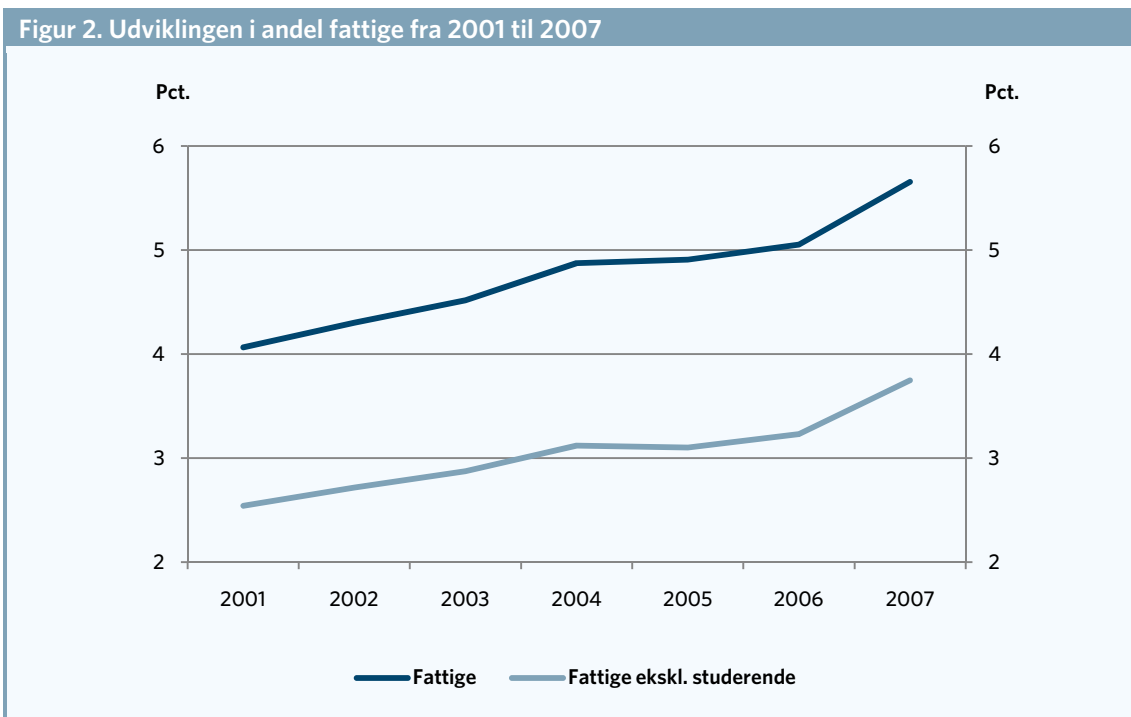
Beregninger er foretaget på Lovmodellens datagrundlag 2007. Datagrundlaget i Lovmodellen er udarbejdet af Finansministeriet og baseret på tal fra Danmarks Statistik.

Fjerner man familier, hvor mindst én af forsørgerne er studerende, er gruppen af fattige steget endnu mere. Eksklusiv studerende er gruppen af fattige således vokset med 50 pct. siden 2001. Det svarer til en stigning på 67.000 personer. I tabel 1 er væksten i antallet af fattige fra 2001-2007 vist.

Tabel 1. Udvikling i antal fattige, 2001-2007				
	2001	2007	Stigning	Stigning i pct.
	1.000 personer			Pct.
Fattige	215,2	304,0	88,8	41,3
Fattige ekskl. studerende	134,6	201,4	66,8	49,6

Anm.: Fattige er defineret ud fra medianindkomsten målt ved husstandsækvivaleret disponibel indkomst. Dette er forklaret nærmere i boks 1.
 Kilde: AE på baggrund af Lovmodellens datagrundlag.

Antallet af fattige på over 300.000 personer svarer til, at 5,7 pct. af befolkningen nu lever i fattigdom. I 2001 var det blot 4,1 pct. af befolkningen, der befandt sig i gruppen af fattige. Måler man eksklusiv studerende, er der i 2007 en fattigdomsandel på 3,7 pct. Det er ligeledes en stor stigning siden 2001, hvor andelen var på 2,5 pct. I figur 2 er udviklingen i andelen af fattige vist.

Anm.: Fattige er defineret ud fra medianindkomsten målt ved husstandsækvivaleret disponibel indkomst. Dette er forklaret nærmere i boks 1.
 Kilde: AE på baggrund af Lovmodellens datagrundlag.

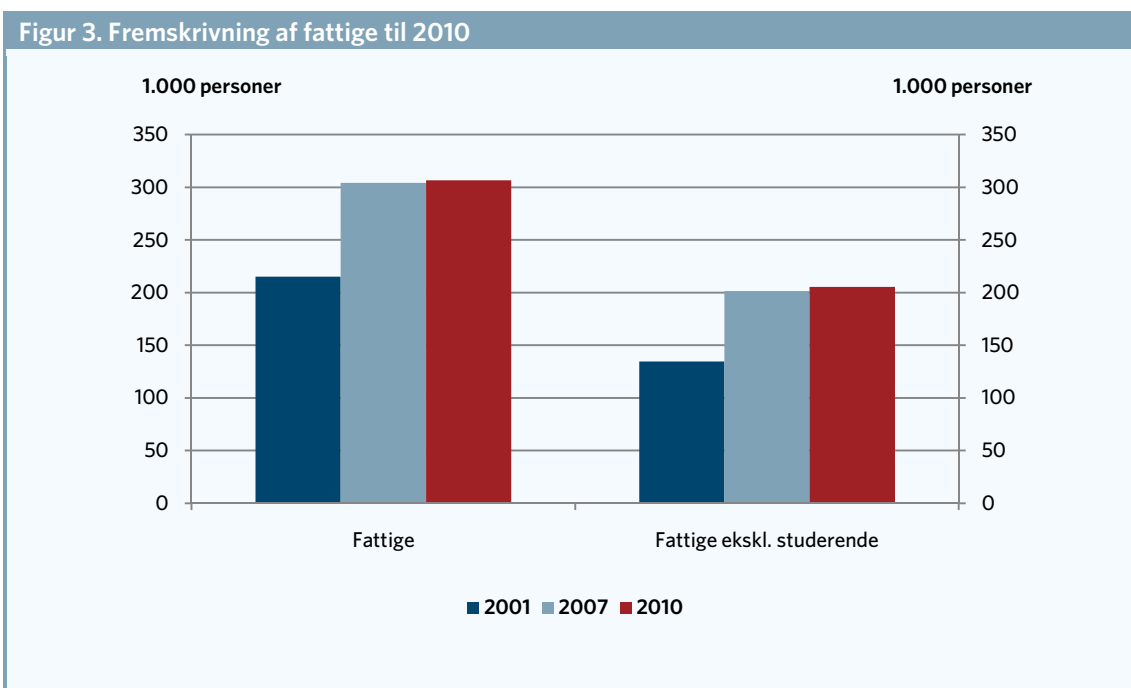
Det rekordhøje fattigdomsniveau bider sig fast

Opgørelsen af antallet af fattige foretages på meget detaljerede registre, som desværre først er tilgængelige med nogle års forsinkelse (se boks 1). Det seneste data-år er 2007, og det er derfor kun muligt at opgøre udviklingen i antallet af fattige frem til 2007. Der er imidlertid sket store forandringer i dansk økonomi siden 2007. For det første er boligpriserne og aktiekurser faldet en hel del, for det andet er der gennemført en meget skæv skattereform, og for det tredje er Danmark inde i en lavkonjunktur, hvor mange har mistet deres job. Det er faktorer, der alle har betydning for udviklingen i antallet af fattige.

En måde at analysere antallet af fattige efter 2007 er ved at fremskrive befolkningens indkomster og dermed også fattigdomsgrænsen. I en sådan fremskrivning kan der tages højde for udviklingen inden for boligpriser, aktiekurser, lønninger og overførsler, samt ændringerne i skattesystemet, jf. boks 2. Omvendt tages der ikke højde for ændringer på arbejdsmarkedet, hvilket ligeledes påvirker antallet af fattige.

Foretages fremskrivningen med de givne antagelser skønnes antallet af fattige i 2010 at være på omkring 306.000 personer. Altså et næsten uændret antal fattige siden det rekordhøje niveau i 2007. Fraregnes de studerende skønnes antallet af fattige at være på omkring 205.000 personer i 2010, hvilket ligeledes næsten er uændret siden toppunktet i 2007.

Det skal dog understreges, at det er en overordnet fremskrivning, der som sagt ikke tager højde for alle de ændringer, der har været i økonomien siden 2007. Men ændringerne i økonomien som følge af boligprisændringer, aktiekursfaldet, lønudviklingen og omlægninger af skattesystemet giver samlet kun en meget lille ændring i antallet af fattige fra 2007-2010. Udviklingen i antallet af fattige frem mod 2010 er vist i figur 3.

Anm.: Se boks 2.

Kilde: AE på baggrund af Lovmodellens datagrundlag.

Boks 2. Fremskrivning af fattige

I det ovenstående er antallet af fattige fremskrevet til 2010. I fremskrivningen er der brugt følgende antagelser: Boligpriser er fremskrevet med boligprisudviklingen fra Realkreditrådet frem til ultimo 2009 på detaljeret niveau. Herefter er boligpriserne lagt fladt. Realkreditgæld er fremskrevet med den samlede udvikling i realkreditlån på makroniveau. Aktiekurserne er fremskrevet til ultimo 2009, hvorefter de er lagt fladt. Anden gæld er fremskrevet med renteutviklingen. Alle lønninger er fremskrevet med den samme lønudvikling fra Økonomisk Redegørelse dec. 2009. Indkomstoverførsler er fremskrevet med satsreguleringen, og der er ikke taget højde for regelændringer. Skattebetalingen er udregnet efter fremskrivningen med 2010-skatteregler. Der er ikke taget højde for ændringer på arbejdsmarkedet.

Behov for en fattigdomsgrænse i Danmark

For di der ikke eksisterer en officiel fattigdomsgrænse i Danmark, er det ikke selvsagt, hvilken definition af fattigdom man bør anvende ved analyser af fattigdom. Det kan blandt andet have den uheldige konsekvens, at den markant stigende fattigdom ikke får politisk opmærksomhed, fordi der ikke er konsensus omkring, hvad det vil sige at være fattig i Danmark.

Den måde, som fattigdom er målt på i denne analyse, er ved en relativ fattigdomsgrænse. Denne metode anvendes ligeledes af OECD, De Økonomiske Vismænd og EU. Konkret bruges 50 pct. af medianindkomsten som grænse, hvilket svarer til OECD's fattigdomsgrænse. EU bruger 60 pct. af medianen, hvilket giver en højere fattigdomsgrænse og dermed en større gruppe af fattige. For en familie bestående af én person svarer OECD's fattigdomsgrænse til en indkomst på godt 100.000 kr. efter skat, målt i 2010-lønniveau. Bruger man i stedet EU's fattigdomsgrænse ligger grænsen på godt 120.000 kr. efter skat.

Grænsen er imidlertid afhængig af størrelsen af familien, da man tager højde for stordriftsfordele i familien. Det vil sige, at en familie bestående af to personer med en samlet indkomst på 200.000 kr. efter skat vil ligge over fattigdomsgrænsen, da der vil være stordriftsfordele forbundet med at leve to sammen. I tabel 2 er fattigdomsgrænsen ved forskellige familiestørrelser angivet. Som det fremgår af tabellen, er fattigdomsgrænsen for en familie bestående af to personer på godt 153.000 kr. efter skat for familien samlet, svarende til omkring 76.500 kr. pr. person efter skat.

Tabel 2. Fattigdomsgrænse ved forskellige familiestørrelser, disponibel indkomst, 2010-niveau

Antal personer i familier	Grænse per person	Grænse per familie
1 person	101.157	101.157
2 personer	76.663	153.326
3 personer	65.185	195.555
4 personer	58.100	232.398
5 personer	53.138	265.692
6 personer	49.401	296.407

Anm: Grænsen opgøres ved husstandsækvivaleret disponibel indkomst. Ækvivaleringsfaktoren svarer til Finansministeriets og er på: (Antal personer i familien)^{0,6}. Data er fremskrevet til 2010-niveau med lønudviklingen.

Kilde: AE på baggrund af Lovmodellens datagrundlag.

Styrken ved OECD's fattigdomsgrænse er, at der er et forholdsvist simpelt mål for fattigdom. Samtidig er der mange fordele ved denne opgørelse af fattigdom.

For det første er den nem at sammenligne over tid, for det andet er det muligt at sammenligne niveauet af fattigdom ud fra denne grænse i forskellige lande. Det ville være meget mere kompliceret med en absolut fattigdomsgrænse fastlagt ud fra et standardbudget. OECD's grænse er imidlertid ikke perfekt, og AE har gennem længere tid efterlyst en officiel fattigdomsgrænse i Danmark. En sådan grænse bør tage udgangspunkt i OECD's fattigdomsgrænse, men udvides yderligere med et mål for fattigdommens varighed og personers formueforhold.

Når øget fattigdom, som denne og andre analyser dokumenterer, udgør et voksende samfundsproblem herhjemme, er der under alle omstændigheder behov for at definere, hvad det vil sige at være fattig i Danmark. Derfor bør en officiel fattigdomsgrænse være første skridt på vejen til at erkende det voksende problem og være med til at skabe konsensus om problemets omfang.

De lave sociale ydelser og den skæve skattereform

Den næste udfordring er at finde de initiativer, der skal sættes ind over for problemet. Selvom Danmark er et rigt land, hvor mange ikke mangler basale fornødenheder, er det afgørende, at den voksende fattigdom bremses, så der ikke skabes en ny social og økonomisk underklasse.

Derfor bør regeringen tage initiativer, der kan bryde udviklingen med stigende fattigdom. Et vigtigt element heri er, at man tager initiativ til at afskaffe de sociale ordninger, som i dag er med til at skabe øget fattigdom. De markant lavere ydelser til modtagere af introduktionsydelse, starthjælp samt kontanthjælp, som regeringen har indført siden 2001, har i vidt omfang bidraget til, at flere danskere i dag lever et liv i fattigdom.

Hertil kommer, at regeringen og Dansk Folkepartis Forårspakke 2.0 med sin skæve fordelingsprofil har bidraget til, at skellene mellem rig og fattig i Danmark er blevet øget. Ud af de godt 17 mia. kr., som husholdningerne får i skattelettelse, får de ti procent rigeste over 7 mia. kr. Det svarer til over 40 procent af den samlede skattelettelse. Ser man på de tre øverste deciler, dvs. de 30 procent med højest indkomst, så får de samlet næsten 12 mia. kr. i skattelettelse. Det svarer til 2/3 af den samlede skattelettelse på godt 17 mia. kr.

I den anden ende af indkomstfordelingen får de ti procent fattigste 0,2 mia. kr. i skattelettelse. Det svarer til 1,4 pct. af den samlede skattelettelse.

Det er altså i høj grad de rigeste i samfundet, som regeringen har delt skattelettelserne ud til. De 7 mia. kr., som de ti pct. rigeste i alt får, svarer til knap 18.000 kr. pr. person til ekstra forbrug i 2010. Til sammenligning får de ti procent fattigste omkring 600 kr. til ekstra forbrug i 2010. De rigeste får altså 30 gange så meget til ekstra forbrug i 2010, som de fattigste får.